

Utenlandske studenter i Norge

Jannecke Wiers-Jensen

Arbeidsnotat 12/2013

NIFU

Utenlandske studenter i Norge

Jannecke Wiers-Jenssen

Arbeidsnotat 12/2013

Arbeidsnotat 12/2013

Utgitt av Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning
Adresse PB 5183 Majorstuen, NO-0302 Oslo. Besøksadresse: Wergelandsveien 7, 0167 Oslo

Oppdragsgiver Kunnskapsdepartementet og Norges forskningsråd

www.nifu.no

Forord

I dette notatet ser vi på utenlandske studenter i Norge; hvor mange de er, hvor de kommer fra og årsaker til at de velger Norge som studieland. Hensikten er å samle en del statistikk og hovedfunn fra tidligere undersøkelser om temaet. Dette utgjør viktig grunnlagsinformasjon for to pågående forskningsprosjekter ved NIFU som berører internasjonalisering og studentmobilitet, men notatet men kan også ha interesse for alle som er opptatt av studentmobilitet og internasjonalisering av høyere utdanning.

Arbeidet med notatet er utført gjennom prosjektene «Higher Education in the High North: Regional Restructuring through Educational Exchanges and Student Mobility» som er finansiert av Norges forskningsråd gjennom NORRUSS-programmet og prosjektet «Kvalitet og samspill: UH-sektoren og samfunnet» som er et strategisk forskningsprosjekt (SFP) finansiert av Kunnskapsdepartementet. Notatet er skrevet av Jannecke Wiers-Jenssen, og gjennomlest og kommentert av Ncoline Frølich og Agnete Vabø.

Oslo, juni 2013

Sveinung Skule
Direktør

Innhold

Sammendrag	7
1 Bakgrunn	9
2 Utviklingen i studenttall og type studenter	11
2.1 Utenlandske studenter ≠ innreisende studenter	11
2.2 Utenlandske studenter i Norge og norske studenter i utlandet.....	12
2.3 Hvor kommer de utenlandske studentene fra?	12
2.4 Hvilke fag studerer utenlandske studenter?	15
2.5 Fordeling på kjønn	15
2.6 Hvilke læresteder velger de utenlandske studentene?.....	16
2.7 Typer av studenter	18
2.7.1 Delstudenter/utvekslingsstudenter.....	18
2.7.2 Gradsstudenter	18
2.7.3 Nettstudenter	19
2.8 PhD-kandidater	19
3 Årsaker til at utenlandske studenter søker seg til Norge	20
3.1 Studentenes begrunnelse for å velge Norge som studieland	20
3.1.1 SIUs omdømmeundersøkelse	21
3.1.2 DAMVADs undersøkelse blant utenlandske studenter.....	21
3.2 Strukturelle betingelser.....	22
3.2.1 Politiske mål og internasjonalisering hjemme	22
3.2.2 Endringer i finansieringsmodellen for høyere utdanning	23
3.2.3 Fravær av studieavgifter.....	24
3.2.4 Stipendordninger.....	24
3.2.5 Arbeidsinnvandring	24
3.2.6 Teknologiutvikling.....	24
3.3 Oppsummering.....	25
4 Studentmobilitet mellom Norge og Russland	26
4.1 Norske studenter i Russland	26
4.2 Russiske studenter i Norge	27
5 Avsluttende kommentarer og veien videre	29
5.1 Har inngående mobilitet de ønskede effekter?.....	29
5.2 Videre forskning	30
Referanser	32
Tabelloversikt	37
Figuroversikt	38

Sammendrag

Tallet på utenlandske studenter i Norge er omlag tredoblet siden årtusensskiftet, og utgjør nå mer enn 19 000 personer. Dette notatet sammenstiller foreliggende statistikk og analyser av utviklingen de senere år, og drøfter mulige årsaker til at stadig flere utenlandske statsborgere studerer i Norge. Hovedkonklusjonen er at en rekke faktorer har betydning for Norges attraktivitet som studieland. Engelskspråklige programmer og gratis utdanning er de viktigste, men også stipendordninger, kvaliteten på utdanningen og kvaliteter ved arbeidsmarkedet og samfunnet for øvrig har betydning for Norges attraktivitet som studieland.

Hvor kommer de utenlandske studentene fra?

Utenlandske studenter i Norge har bakgrunn fra et bredt spekter av land, men flertallet kommer fra Europa. De enkeltland det for tiden kommer flest studenter fra er Sverige, Russland, Tyskland og Kina. Mange av de europeiske studentene er på kortere utvekslingsopphold, mens flertallet av studentene fra utviklingsland tar en hel grad i Norge.

Utvekslingsprogrammer og -avtaler

En stor del av de som kommer hit, deltar i organiserte utvekslingsopplegg. Eksempelvis kommer mange europeiske studenter gjennom EUs ERASMUS-program. Det finnes også en rekke bilaterale avtaler mellom norske og utenlandske læresteder, og det er også programmer rettet mot studenter fra utviklingsland og bestemte samarbeidsland. Eksempler på slike programmer er Kvoteprogrammet, NOMA, Nordområdeprogrammet og NORDPLUS.

Stor spredning på læresteder og fag

Det er store variasjoner mellom lærestedene når det gjelder antall og andel utenlandske studenter. De største universitetene har et høyt *antall* studenter, men *andelen* er høyest ved kunsthøgskolene og lavest ved statlige og private høgskoler. Men det er også eksempler på høgskoler som har en høy andel utenlandske studenter. Utenlandske studenter finnes på de aller fleste typer studieprogrammer. Økonomisk-administrative fag er mest populære, og det har vært en formidabel vekst i utenlandske studenter på dette fagområdet det siste tiåret.

Hvorfor kommer studentene til Norge?

Det er flere årsaker til at flere utenlandske statsborgere finner veien til norske læresteder. Til dels er det en intendert utvikling, som resultat av politikk for å internasjonalisere norske utdanningsinstitusjoner. Opprettelsen av flere studietilbud på engelsk og ulike stipendordninger er eksempler på virkemidler i denne politikken. Endringer i finansieringsmodellen for høyere utdanning har bidratt til at lærestedene arbeider mer aktivt enn tidligere for å tiltrekke seg utenlandske studenter. Et annet forhold som bidrar til å styre studenter i retning Norge, er at de fleste andre europeiske land har innført studieavgifter for studenter fra land utenfor EØS-området. Det gjelder også våre naboland

Sverige og Danmark, men i Norge er utdanningen fortsatt gratis. Utviklingen har også sammenheng med arbeidsinnvandring og andre former for migrasjon; en del andel av studentene med utenlandsk statsborgerskap har i utgangspunktet kommet til Norge av andre årsaker enn studier. Det er imidlertid vanskelig å anslå hvor mange som kom til Norge for å studere, og hvor mange som var bosatt her fra før.

Spørreundersøkelser foretatt blant utenlandske studenter i Norge viser at engelskspråklige studietilbud og fravær av studieavgifter er blant de viktigste begrunnelsene for å studere i Norge. Andre faktorer som vektlegges er at Norge oppfattes som et moderne og trygt land å bo i, at vi har flott natur og institusjonenes kvalitet og faglige rennommé. Samlet sett ser vi at både tilretteleggingstiltak, økonomiske forhold, kvaliteten på utdanningen og forhold ved arbeidsmarkedet og kvaliteter ved samfunnet for øvrig har betydning for Norges attraktivitet som studieland.

Russiske studenter

Notatet ser spesielt på studiemobilitet mellom Norge og Russland. Dette er et asymmetrisk forhold; mange russere studerer i Norge, men få nordmenn studerer i Russland. Tre av fire russiske studenter i Norge er kvinner, og de fleste er registrert ved læresteder i Nord-Norge. Om lag en tredel av de russiske studentene er nettstudenter, og oppholder seg sjelden eller aldri fysisk ved norske læresteder.

Videre forskningsbehov

Mot slutten av notatet identifiseres kunnskapshull, og planer for videre forskning. Det foreligger begrenset kunnskap om i hvilken grad den inngående studentmobiliteten har de ønskede effekter for lærestedene og for samfunnet, for eksempel når det gjelder kvalitetsaspekter og mulighet for rekruttering til videre utdanning og arbeidsliv. Det foreligger planer om en mer dekkende undersøkelse av utenlandske studenter i Norge, som omfatter flere grupper av studenter og tar for seg et bredere spekter av tema enn det som har vært gjort i tidligere undersøkelser. Det er videre behov for mer kunnskap om lærestedenes praksis og erfaringer når det gjelder internasjonalisering. Dette er forhold som vil bli adressert i pågående forskningsprosjekter som NIFU er involvert i.

1 Bakgrunn

Tallet på internasjonale studenter i verden er stadig stigende. OECD (2012) har anslått antall personer som studerer utenfor sitt eget land til å ligge på 4,1 millioner. Flertallet av disse studentene reiser fra utviklingsland til vestlige land, og USA, Storbritannia, Tyskland, Frankrike og Australia er de landene som er vertskap for flest utenlandske studenter.

De siste par tiårene har det også vært en vekst i studentmobilitet mellom vestlige land, ikke minst gjennom EUs studentutvekslingsprogram ERASMUS. Men det er fremdeles relativt få studenter fra vestlige land som tar hele sin utdanning i utlandet. Andelen studenter fra EU-land som tar en hel grad i utlandet har ligget nokså stabilt på rundt to prosent i lengre tid (Teichler 2009).

Norge har skilt seg ut fra mange vestlige land ved å ha en høy andel av sin studentmasse i utlandet, og ved å ha relativt få innreisende studenter. Andelen av studentmassen som tar en hel grad i utlandet har ligget på rundt 6-7 prosent i de siste tiårene. I tillegg kommer de som tar deler av utdanningen i utlandet, såkalte «delstudenter». Denne andelen har økt betydelig, og utgjør for tiden omlag 3,5 prosent av den totale studentmassen. Den høye andel utreisende studenter har bakgrunn i et generøst studiestøttesystem administrert gjennom Lånekassen, kombinert med mangel på studieplasser innenfor enkelte fagområder (Wiers-Jenssen 2011). For delstudenter har også økt tilrettelegging fra lærestedenes side hatt stor betydning.

At Norge tradisjonelt har hatt få innreisende studenter har blant annet sammenheng med språk og (mangel på) tilrettelegging. Tidligere var det få studietilbud på engelsk, og internasjonalisering var lavere på agendaen enn i dag. Men på 2000-tallet har antall internasjonale studenter i Norge steget kraftig. Antall utenlandske bachelor- og masterstudenter ved norske læresteder er om lag tredoblet siden årtusenskiftet. De utenlandske studentene har også en annen sammensetning enn tidligere med hensyn til landbakgrunn. Eksempelvis har det vært en sterk økning i antall svenske og russiske studenter de siste årene år. Det har også vært en sterk vekst i antall utenlandske PhD-studenter. Personer med utenlandsk statsborgerskap utgjorde i 2011 en tredel av alle som avla doktorgrad i Norge (Thune og medarbeidere 2012).

Dette notatet beskriver utviklingen i antall utenlandske studenter, hvilke grupper av studenter som kommer og belyser noen av årsakene til veksten i studenttallene. Hovedfokuset er på studenter på bachelor- og masternivå, men vi vil også vise tall for PhD-studenter. Vi baserer oss på eksisterende data og undersøkelser, men har foretatt en del nye sammenstillinger av data. De viktigste kildene for informasjon er Database for statistikk om høgre utdanning (DBH), Senter for internasjonalisering av utdanning (SIU), Lånekassen, NIFUs doktorgradsregister og Kunnskapsdepartementets tilstandsrapport for høyere utdanningsinstitusjoner (Kunnskapsdepartementet 2012, 2013) samt to rapporter fra konsultantselskapet DAMVAD (2013a, 2013b).

Intensjonen er å skape et oversiktsbilde. Vi beskriver hovedtrekk i utviklingen, og vil i liten grad gå i detalj når det gjelder de enkelte institusjoner eller fag. Mot slutten av notatet går vi litt mer i dybden når det gjelder mobilitet fra Russland, ettersom dette notatet inngår i rapporteringen på et prosjekt om internasjonalisering og utdanningssamarbeid i Barentsregionen.¹

¹ «Higher Education in the High North: Regional Restructuring through Educational Exchanges and Student Mobility». Dette prosjektet er et samarbeid mellom Universitetet i Nordland, Karlstads universitet i Sverige, NIFU og Northern Arctic Federal University (NArFU) i Russland.

<http://www.uin.no/omuin/fakulteter/fsv/forskning/forskningsomr%C3%A5derfsv/forskningsgruppeforordomr%C3%A5des tudierfsv/Pages/Forskning-p%C3%A5-h%C3%B8yere-utdanning-i-nordomr%C3%A5dene.aspx>

2 Utviklingen i studenttall og type studenter

I dette kapitlet ser vi på hvor mange utenlandske studenter det er i Norge, hvor de kommer fra og hvilke typer studenter det er. Men først diskuterer vi en viktig begrensning ved statistikken; det er vanskelig å skille ut de som har kommet hit for å studere fra utlendinger som alt oppholdt seg i Norge av andre årsaker.

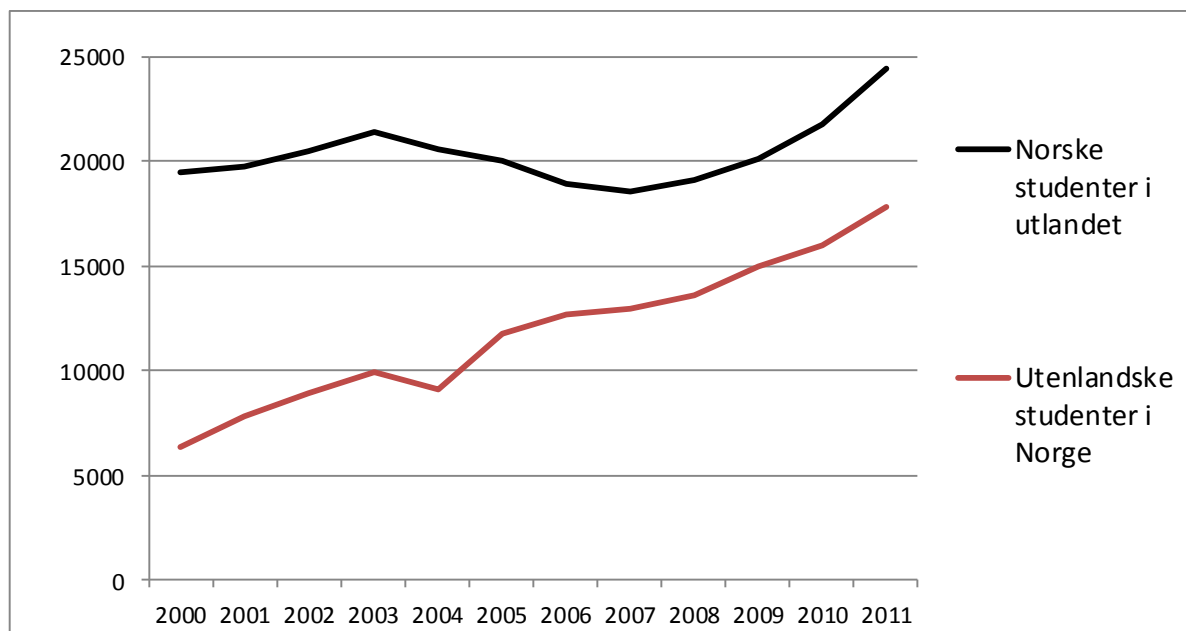
2.1 Utenlandske studenter ≠ innreisende studenter

Database for statistikk om høgre utdanning (DBH) er basert på data som lærestedene selv rapporterer inn. Den inneholder statistikk om hvor mange studenter i Norge som har utenlandsk statsborgerskap. Det er imidlertid ikke alle disse som har kommet til Norge med studier som formål. Noen har vært bosatt her i lengre tid, for eksempel er det en del innvandrere, og barn av innvandrere som har beholdt sitt utenlandske statsborgerskap. Andre har i utgangspunktet kommet til Norge for å arbeide, eller fulgt med et familiemedlem som er arbeidsinnvandrer. Det er også verd å merke seg at utenlandske nettstudenter, som sjelden eller aldri oppholder seg fysisk på et norsk lærested, inngår i statistikken over utenlandske statsborgere ved norske læresteder.

Statistikk om antall utenlandske statsborgere som studerer i Norge, gir med andre ord ikke et helt presist bilde av hvor mange som har reist til Norge med studier som formål. Dette er en utfordring som også er påpekt både i norsk og internasjonal sammenheng (SIU 2009, Kunnskapsdepartementet 2012, Bürger, Ferencz and Wächter 2011), og som ikke minst kan by på problemer om man skal sammenligne mobilitet mellom ulike land. Vi skal komme tilbake til dette, men i første omgang skal vi presentere noen av hovedtallene fra DBH, supplert med andre relevante kilder. Når man leser disse tallene er det imidlertid viktig å ha i mente at tallet på *utenlandske* studenter er høyere enn antall *innreisende* studenter (studenter som reiser til Norge med det formål å studere). Vi gjør også oppmerksom på at tallene i DBH oppdateres med mellomrom, slik at tallene vi presenterer kan avvike noe fra det som er vist andre steder, eller som til enhver tid ligger ute på DBHs nettsider.

2.2 Utenlandske studenter i Norge og norske studenter i utlandet

Det har vært en sterk vekst i antall utenlandske studenter i Norge siden årtusensskiftet, men det har også vært en vekst i antall norske som reiser ut. Figur 2.1 viser utviklingen mellom år 2000 og 2011. Den er basert på tall fra henholdsvis Lånekassen og DBH, og er av den grunn ikke helt sammenlignbare², men illustrerer likevel hovedtrenden i utviklingen, som er at tallet på utenlandske studenter i Norge har nærmet seg antall norske studenter i utlandet.

Figur 2.1 Antall norske studenter i utlandet og utenlandske studenter i Norge.

Kilde: DBH og Lånekassen

I høstsemesteret 2012 hadde antallet utenlandske studenter i Norge økt ytterligere, til 19 327 personer, i følge tall fra DBH.

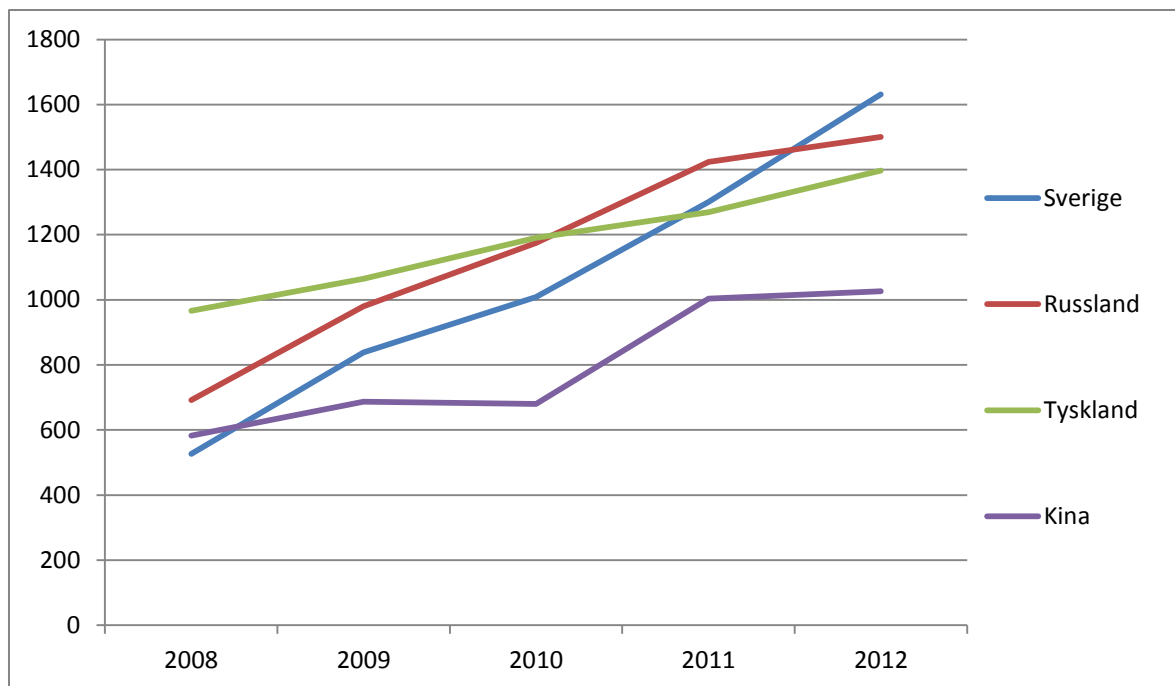
2.3 Hvor kommer de utenlandske studentene fra?

Hvilke land kommer de utenlandske studentene fra? Nesten 60 prosent har europeisk bakgrunn, og 24 prosent kommer fra Asia (SIU 2012). Går vi ned på enkeltland, viser tall fra DBH at den største gruppen utenlandske studenter høsten 2012 kom fra Sverige (1631), fulgt av Russland (1500), Tyskland (1397) og Kina (1026). Figur 2.1 illustrerer utviklingen for disse landene de senere årene.

Studenter fra Tyskland utgjorde den største gruppen i 2008, er nå forbigått av svenske og russiske studenter. Antall svenske studenter er tredoblet i perioden 2008-2012, noe som trolig har sammenheng med den betydelige arbeidsinnvandringen av unge svensker de senere år. En del av de som i utgangspunktet kom for å arbeide, velger å bosette seg i Norge og påbegynne utdanning her.

Antall russiske studenter har mer enn doblet seg, og fra Kina er det også nær en dobling. Begge disse landene er prioriterte samarbeidsland for Norge, blant annet gjennom satsinger på de såkalte BRIK-landene (Brasil, Russland, India og Kina). Men økningen må også ses i sammenheng med at enkeltinstitusjoner har et spesielt fokus på rekruttering av studenter fra Russland og Kina. Figur 2.2 viser utviklingen for de fire landene som har flest studenter i Norge.

² Tallene for utenlandske studenter i Norge er hentet fra DBH, og refererer til registrerte studenter i høstsemesteret det aktuelle år. Tallene for norske studenter i utlandet er hentet fra Lånekassen, og refererer til antall personer i høyere utdanning (gradsstudenter + delstudenter) i løpet av et bestemt studieår. I figuren refereres studieåret 2000/2001 som 2000, studieåret 2001/2002 som 2001 osv. I tillegg kommer problematikken med at utenlandske statsborgerskap er høyere enn antall innreisende studenter, slik som skissert i 2.1.

Figur 2.2 Antall studenter fra Sverige, Russland, Tyskland og Kina ved norske læresteder 2008 – 2012

Kilde: DBH

Frankrike, Danmark, Spania og Iran er andre land som har mange studenter i Norge. Mer enn 500 studenter har bakgrunn fra hvert av disse landene. Polen, USA og Nepal kom på de neste plassene. Som vi ser i tabell 2.1. er det et bredt spekter av nasjonaliteter er godt representert i norsk høyere utdanning.

Tabell 2.1 viser studenttall for land med mer enn 100 studenter i Norge i perioden 2008 – 2012 (målt i høstsemesteret). Tabellen viser også utviklingen i perioden 2008-2012. Blant de land som har hatt høyest relativ vekst i denne perioden (utenom de tidligere nevnte) finner vi Nepal, Island og Filipinene.

Tabell 2.1 Antall studenter med utenlandsk statsborgerskap i Norge 2008-2012. Land med mer enn 100 studenter høsten 2012.

Land	2008	2009	2010	2011	2012
Sverige	526	838	1 009	1 301	1 631
Russland	692	980	1 174	1 423	1 500
Tyskland	967	1065	1 191	1 270	1 397
Kina	583	687	680	1 003	1 026
Frankrike	402	489	523	614	684
Danmark	294	396	425	502	632
Spania	314	362	410	510	566
Iran	315	334	365	462	537
Polen	272	324	336	385	484
USA	296	343	363	420	472
Nepal	123	201	336	361	404
Nederland	204	231	298	329	391
Pakistan	211	266	277	309	354
Ukraina	133	176	213	242	316
Storbritannia	177	236	233	239	307
Etiopia	296	245	270	276	296
Italia	209	226	234	276	294
Island	97	143	176	243	287
Finland	165	194	192	257	269
Litauen	125	144	185	211	242
Ghana	196	185	174	183	208
Romania	99	173	188	154	191
India	117	136	183	199	175
Filippinene	49	68	91	116	160
Irak	140	136	132	139	158
Canada	103	120	128	134	156
Afghanistan	61	73	95	115	145
Latvia	67	97	119	111	142
Tsjekkia	119	135	143	148	138
Bangladesh	70	79	96	102	132
Sør-Korea	59	64	91	101	127
Serbia	57	74	95	105	127
Brasil	60	60	62	88	126
Vietnam	71	76	96	135	126
Belgia	59	70	89	108	123
Japan	64	61	63	91	116
Østerrike	86	77	89	101	110
Bosnia-Hercegovina	107	113	115	100	105
Andre/ukjent	3619	3306	3013	2991	2662
Total	13 610	14 991	15 963	17 866	19 327

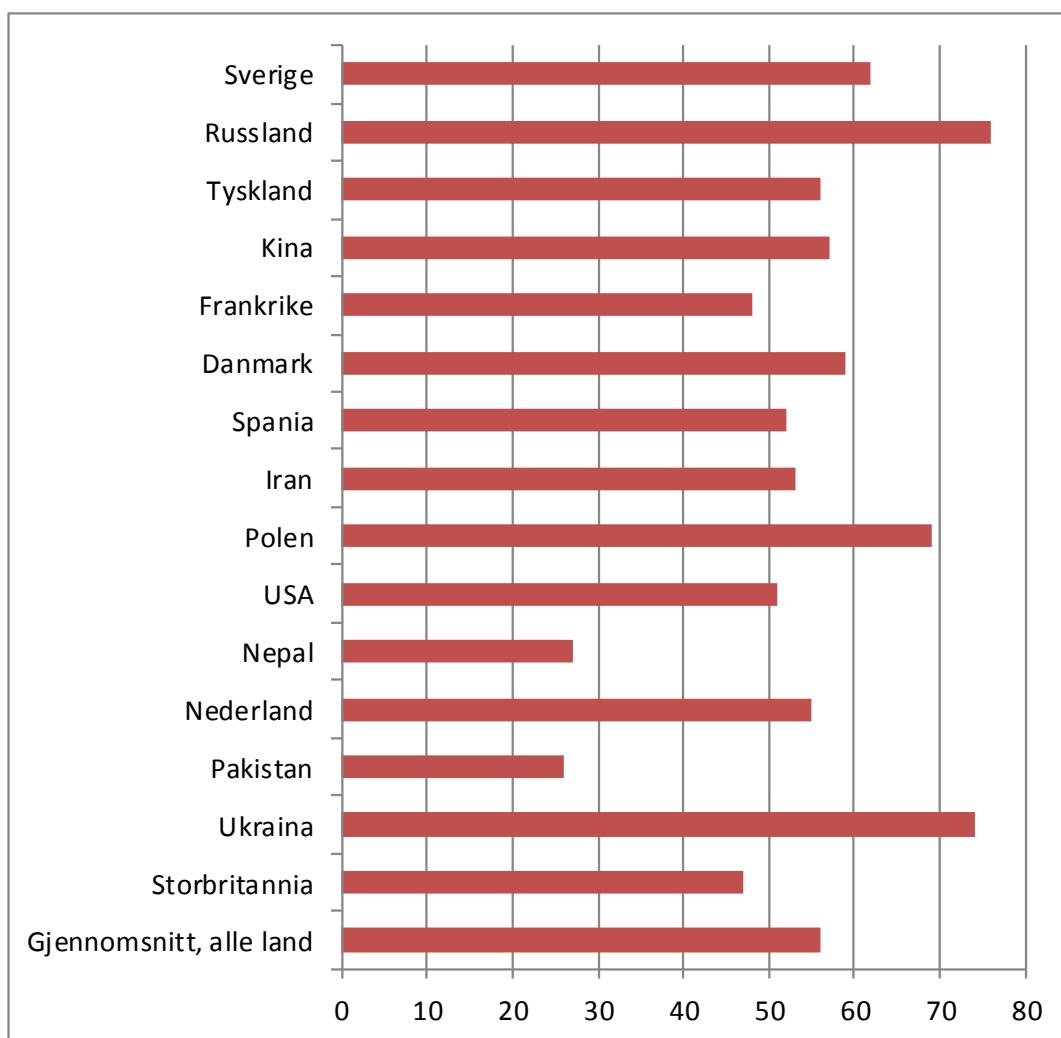
Kilde: DBH

2.4 Hvilke fag studerer utenlandske studenter?

Utenlandske studenter fordeler seg på seg på de fleste fagfelt. Flest finner vi på økonomisk-administrativ utdanning, samfunnsvitenskap, historisk-filosofiske fag og matematisk-naturvitenskapelige fag. Det er særlig innenfor økonomisk-administrativ utdanning det har vært en sterk vekst de senere år, både i antall og prosent. Her har antall registrerte studenter økt fra i overkant av 100 i 2003 til om lag 2800 personer i 2012 (Kunnskapsdepartementet 2013: tabell V4.9). Vi finner også stor prosentvis økning innenfor enkelte mindre fagområder som i utgangspunktet har relativt få studenter, eksempelvis på maritim utdanning, bibliotekutdanning og idrettsfag (Kunnskapsdepartementet 2013: tabell V4.9).

2.5 Fordeling på kjønn

Om lag 56 prosent av de utenlandske studentene er kvinner. Dette er noe lavere enn for registrerte studenter i Norge totalt, som er 60 prosent. Det er store forskjeller i kjønnssammensetningen mellom land. Eksempelvis er tre av fire studenter fra Russland og Ukraina kvinner, mens tre av fire studenter fra Pakistan og Nepal menn. Figur 2.3. viser kvinneandelen blant utenlandske studenter for de 15 landene Norge mottar flest studenter fra.

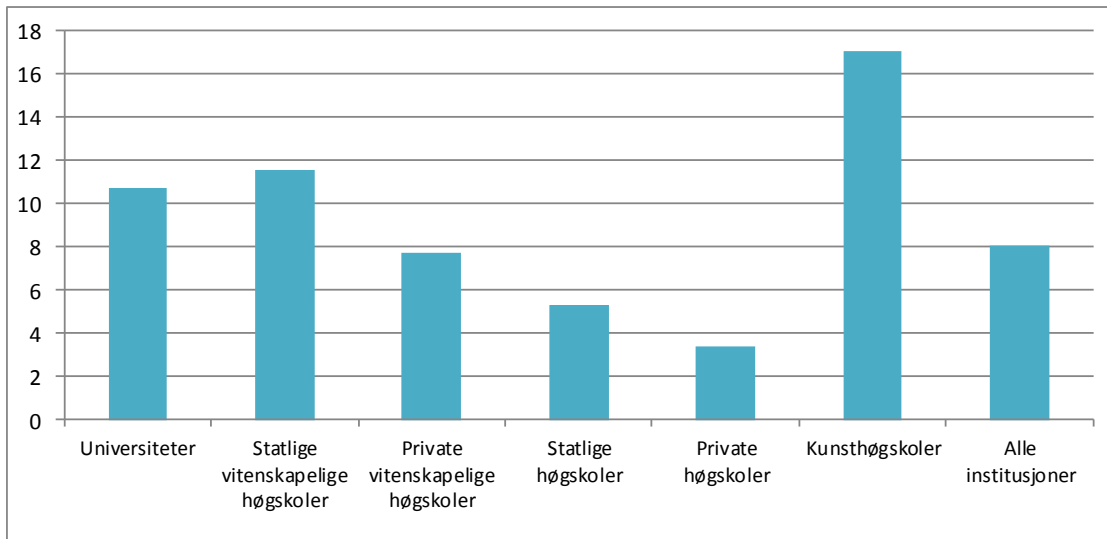
Figur 2.3 Andel kvinner blant studenter fra land med mer enn 300 studenter i Norge høsten 2012.

Kilde: DBH

2.6 Hvilke læresteder velger de utenlandske studentene?

Å tiltrekke seg utenlandske studenter er en målsetting for de fleste læresteder, noe som blant annet nedfeller seg i lærestedenes strategiplaner og handlingsplaner (Frølich 2008, SIU 2013a). Det finnes en rekke engelskspråklige studietilbud som bidrar til å realisere denne målsettingen. Totalt er det mer enn 4500 fremmedspråklige kurstilbud ved norske læresteder (Kunnskapsdepartementet 2013, tabell 4.10).

Totalt sett er åtte prosent av studentene ved norske læresteder utenlandske statsborgere. Som det framgår av figur 2.4, finner vi den høyeste andelen utenlandske studenter ved kunsthøgskolene, de vitenskapelige høgskolene og universitetene.

Figur 2.4 Utenlandske statsborgere av totalt registrerte studenter 2012

Kilde: Kunnskapsdepartementet og DBH

Ser vi på enkeltinstitusjoner finner vi noen små institusjoner som har svært høy andel utenlandske studenter. Ved den norske Eurytmihøgskolen er tre av fire studenter utenlandske, og Kunst- og designhøgskolen i Bergen, Norges musikkhøgskole og Arkitektur og designhøgskolen i Oslo har alle over 20 prosent (Kunnskapsdepartementet 2013). Blant store læresteder, er det UMB som hadde den høyeste andelen i 2012; 17 prosent.

Når vi ser på *antallet* utenlandske studenter er det Universitetet i Oslo, NTNU, BI og Universitetet i Bergen som har flest utenlandske studenter (tabell 2.2.). Dette må ses i sammenheng med disse lærestedenes størrelse.

Tabell 2.2. Antall utenlandske studenter fordelt på lærested. Læresteder med mer enn 50 utenlandske studenter høstsemesteret 2012

Lærested	Antall studenter
Universitetet i Oslo	3 597
Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet	2 347
Handelshøyskolen BI	1 612
Universitetet i Bergen	1 531
Høgskolen i Oslo og Akershus	1 059
Universitetet i Stavanger	947
Universitetet i Tromsø	861
Universitetet for miljø- og biovitenskap	750
Universitetet i Nordland	679
Høgskolen i Telemark	474
Universitetet i Agder	469
Norges handelshøyskole	456
Høgskolen i Finnmark	354
Høgskolen i Østfold	321
Høgskolen i Buskerud	315
Høgskolen i Hedmark	296
Høgskolen i Narvik	221
Høgskolen i Sør-Trøndelag	217
Høgskolen i Bergen	213
Høgskolen i Vestfold	208
Høgskolen Stord/Haugesund	192
Høgskolen for Ledelse og Teologi	180
Høgskolen i Volda	178
Høgskolen i Molde	171
Norges musikkhøgskole	146
Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo	126
Høgskolen i Gjøvik	122
Høgskolen i Lillehammer	121
Høgskolen i Ålesund	117
Kunsthøgskolen i Oslo	101
Diakonhjemmet høyskole	93
Norges idrettshøgskole	81
Høgskolen i Nord-Trøndelag	78
Det teologiske menighetsfakultet	77
Kunst- og designhøgskolen i Bergen	77
Høgskolen i Sogn og Fjordane	57
Andre	483
Sum	19 327

Kilde: DBH

2.7 Typer av studenter

Det skiller ofte mellom to hovedgrupper av utenlandske studenter i Norge, basert på varighet av oppholdet. De som tar deler av utdanningen her, omtales gjerne som *utvekslingsstudenter* eller *delstudenter*, og de som tar en hel grad her, som omtales som *gradsstudenter*.³ Men det finnes også andre måter å kategorisere studenter på. Nedenfor gjør vi rede for noen hovedgrupper av studenter (hvorav noen er overlappende). Det finnes en rekke utvekslingsprogram og avtaler som kan omfatte både studenter på korte og lange opphold i Norge.

2.7.1 Delstudenter/utvekslingsstudenter

Antall innreisende studenter på utvekslingsopphold har økt de senere år. Total sett er det balanse i antallet ut- og innreisende utvekslingsstudenter, ca. 7-8000 studenter reiser hver vei.

Det er først og fremst studenter fra europeiske land som reiser på utvekslingsopphold til Norge. Særlig mange kommer det fra Tyskland, Frankrike Spania, Italia og Nederland (Kunnskapsdepartementet 2013: Figur 4.8). Det finnes en rekke programmer og bilaterale avtaler mellom institusjoner. Det største programmet, ERASMUS-programmet er kort beskrevet nedenfor.

ERASMUS-programmet

Et flertall av de europeiske studentene som kommer til Norge på utvekslingsopphold reiser gjennom EUs mobilitetsprogram for høyere utdanning; ERASMUS. Programmet ble etablert i 1987, og de første årene programmet eksisterte var det flere utreisende enn innreisende studenter. Fra årtusenskiftet har antall innreisende studenter oversteget tallet på utreisende studenter. Mer enn 4000 studenter kommer hvert år til Norge gjennom denne ordningen, mens om lag 1500 reiser ut.

2.7.2 Gradsstudenter

Godt over halvparten av studentene i Norge med utenlandsk statsborgerskap er registrert som gradsstudenter, det vil si at de er på et studieprogram som leder til en bachelor eller mastergrad i Norge. Men som nevnt er ikke alle disse *innreisende* studenter, en del bodde her fra før. I en spørreundersøkelse gjennomført av DAMVAD, svarer 88 prosent av de utenlandske studentene at de har kommet til Norge primært for å studere (DAMVAD 2013b). Undersøkelsens utvalg er imidlertid svakt beskrevet, og neppe representativt⁴, noe som medfører at andelen som har reist til Norge med det formål å studere er trolig er noe overestimert.

Flertallet av de utenlandske gradsstudentene i Norge er ikke del av et organisert program. Men mange kommer som del av programmer, som Kvoteprogrammet, NOMA (NORADs Programme for Master Studies), NORPLUS og Nordic Master. Det største programmet, Kvoteprogrammet, beskrives nedenfor.

Kvoteprogrammet

Kvoteprogrammet er en støtteordning for studenter fra utviklingsland og fra land i Øst-Europa, på Vest-Balkan og i Sentral-Asia. Norske læresteder får tildelt et visst antall kvoteplasser etter søknad, og det er institusjonene selv som har ansvar for rekruttering av studentene. Ordningen var tradisjonelt bistandspolitisk begrunnet, men det har skjedd en dreining i retning en mer kunnskapspolitisk begrunnelse etter årtusenskiftet. Noe av intensjonen er at norske læresteder skal bruke ordningen som en del av sitt internasjonaliseringsarbeid. Fra 2005 har ordningen vært administrert av SIU.

Studentene får støtte fra Lånekassa i samme størrelsesorden som norske studenter, p.t. kr 92 500 per år, og kan også få støtte til to semestre norskopplæring, om utdanningen går på norsk. Hvis studentene bosetter seg i hjemlandet på permanent basis etter endt utdanning, blir lånet ettergitt. Inntil 1100 studenter per år kan studere i Norge gjennom denne ordningen. De fleste av disse er på master-

³ I internasjonal sammenheng omtales disse ofte som «freemovers».

⁴ Undersøkelsen dekker i hovedsak universiteter, og ikke høgskoler, og øvrige kriterier er ikke beskrevet. Ut fra resultatene framgår det at svenske studenter er dårligere representert enn i populasjonen

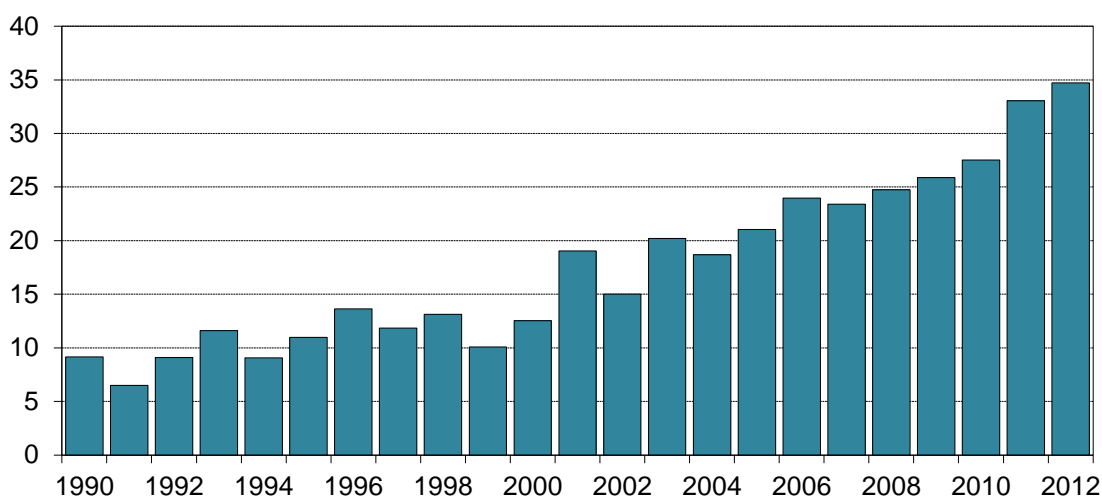
og PhD-nivå. Nærmere halvparten av dem befinner seg på de tre største universitetene (UiO, UiB, NTNU).⁵

2.7.3 Nettstudenter

Den teknologiske utviklingen gir nye muligheter for å tiltrekke seg studenter som ikke fysisk er til stede på lærestedet. En del læresteder har utviklet nettbaserte studietilbud spesielt beregnet på utenlandske studenter. Universitetet i Nordland og Høgskolen i Finnmark er blant de læresteder som har mange studenter på slike opplegg.

2.8 PhD-kandidater

Personer som tar doktorgrad i Norge mottar stort sett lønn, og regnes ikke som studenter i tradisjonell forstand, men som forskerrekutter. De er likevel en interessant gruppe å nevne i denne sammenheng, blant annet fordi det har skjedd en svært sterk økning i antall personer med utenlandsk bakgrunn blant de som tar doktorgrad i Norge. For denne gruppen har vi ikke tall for de som er i utdanning, men Doktorgradsregisteret til NIFU inneholder informasjon om de som har *fullført* graden. Figur 2.5 viser andelen med utenlandsk statsborgerskap blant personer som har avlagt doktorgrad i Norge fra 1990- fram til i dag. Vi ser at andelen har økt fra under ti prosent til om lag en tredel i løpet av en 20-års periode.

Figur 2.5 Andel utenlandske statsborgere blant personer som har avlagt doktorgrad ved norske universiteter 1990 – 2012. Prosent.

Kilde: Doktorgradsregisteret, NIFU

Personer fra Asia utgjør den største gruppen PhD-kandidater, fulgt av Vest- og Sør-Europa (Olsen 2013a). Andelen utenlandske statsborgere er særlig høy blant kandidater i teknologiske fag, der to av tre som disputerer har utenlandsk statsborgerskap.

⁵ [http://www.siu.no/nor/Hoeyere-utdanning-og-forskning/Samarbeid-med-utviklingsland/Kvoteordningen/\(view\)/1507](http://www.siu.no/nor/Hoeyere-utdanning-og-forskning/Samarbeid-med-utviklingsland/Kvoteordningen/(view)/1507)

3 Årsaker til at utenlandske studenter søker seg til Norge

Skyldes studenttilstrømmingen en intendert politikk, eller har den sammenheng med globaliseringseffekter utenfor myndighetenes kontroll? Både tilsiktede og utilsiktede forhold har hatt betydning. Det er viktig å merke seg at det i om lag 25 år har vært en politisk målsetning å øke tallet på utenlandske studenter i Norge. I en offentlig utredning fra slutten av 1980-tallet, *Grenseløs Læring*, hevdes det å være en bred enighet om at norsk høyere utdanning skal internasjonaleseres (NOU 1989:13, s 8). Det ble påpekt at flere utdanningstilbud burde foreligge på engelsk, og at forholdene på legges til rette for at studentene skal få et godt faglig og sosialt utbytte av studiene. Men det er først rundt årtusenskiftet at innslaget av utenlandske studenter i Norge virkelig har skutt fart. Dette har sammenheng med flere forhold, blant annet at det har tatt tid å utvikle effektive virkemidler for å internasjonalesere og å implementere internasjonaleseringspolitikken på institusjonsnivå.

Myndighetenes motiver for å ønske tiltrekke seg studenter er flere. Tradisjonelt har dette dette bistandspolitisk motivert; norske myndigheter ønsket å bidra til at studenter fra utviklingsland kunne få utdanning i Norge som de kunne bruke til å bygge opp hjemlandet. De senere år har kunnskapspolitiske motiver blitt mer framtrødende, man ønsker man at de utenlandske studentene skal bidra til kvalitetsheving og internasjonalesering ved norske universiteter og høyskoler. Det har også blitt mer fokus på kvalitet og relevans. Som det heter i Stortingsmeldingen om internasjonalesering: All mobilitet er ikke nødvendigvis god internasjonalesering (St. meld nr. 14 2008-2009; 10). Det finnes også mer arbeidsmarkedspolitiske motivasjoner; Norge har behov for høyt utdannet arbeidskraft og det er ønskelig å tiltrekke seg flinke folk med annen språklig og kulturell bakgrunn.

Men før vi går inn på de mer organisatoriske og strukturelle årsakene til at Norge har blitt en mer populær destinasjon for utenlandske studenter, skal vi se på et par undersøkelser som tar for seg studentenes egne begrunnelser for å studere i Norge.

3.1 Studentenes begrunnelse for å velge Norge som studieland

Mange forhold spiller inn når studenter beslutter å studere i et annet land. Begrunnelsene er gjerne sammensatte, og kan være knyttet til både det landet man reiser til og det landet man reiser fra (Mazzarol og Southar 2001, Wiers-Jensen 2003) og det kan være vanskelig å skille mellom begrunnelser for å studere i utlandet generelt, og Norge spesielt. Eksempelvis kan utvekslings- eller samarbeidsavtale være svært viktig, men gitt at slike avtaler eksisterer med institusjoner i mange land, vil ikke slike avtaler nødvendigvis oppfattes som avgjørende for å velge akkurat Norge framfor andre land. Undersøkelsene som presenteres nedenfor legger vekt på forhold ved Norge, og ikke forhold i

hjemlandet. Dette innebærer at begrunnelser knyttet til hjemlandet, som (fravær av) utdanningstilbud og karrieremuligheter i liten grad kommer fram.

3.1.1 SIUs omdømmeundersøkelse

SIU har i tre omganger foretatt såkalte omdømmeundersøkelser blant utenlandske studenter, der de blant annet spørres om årsakene til at de valgte Norge som studieland. Den siste undersøkelsen ble gjennomført på slutten av 2012 (SIU 2013b). I denne ble studentene bedt om å vurdere betydningen av ulike faktorer som hadde betydning for at de valgte å studere i Norge, og de følgende fem fikk størst oppslutning:

- Engelskunderviste programmer og kurs
- Kvalitet på utdanningen
- Godt omdømme på studier og forskning
- Norsk natur og friluftsliv
- Jobbmuligheter i Norge etter endt utdanning

Undersøkelsen viser at det er forskjeller mellom utvekslingsstudenter og gradsstudenter i begrunnelser for å velge Norge som studieland. Engelskspråklige programmer er det viktigste i begge grupper, men gradsstudentene legger mer vekt på fraværet av studieavgifter, og at Norge er et moderne og teknologisk avansert samfunn. Andelen som legger vekt på fravær av studieavgifter er særlig høy blant de kinesiske og russiske gradsstudentene. Gradsstudentene legger også litt mer vekt på kvalitet og faglig rennommé enn utvekslingsstudentene. Utvekslingsstudentene på sin side legger stor vekt på norsk natur og friluftsliv. Undersøkelsen inneholder også et åpent spørsmål om hvorfor de valgte Norge, og da er kvalitet den hyppigst nevnte faktoren.

Tre av fire studenter i undersøkelsen oppgir at de hadde Norge som førstevalg. På spørsmål om hvorfor andre land i utgangspunktet var foretrukket, er kostnadsnivået i Norge hyppig nevnt. Klimaet, og at norske institusjoner ikke er så kjent eller så høyt rangert er andre svar som går igjen.

SIUs undersøkelse spør også om hvilke faktorer som har vært viktigst for valg av *lærested*. De forholdene som flest legger vekt på er at lærestedet tilbyr bestemte kurs/programmer, og at lærestedet hadde en utvekslingsavtale med lærestedet i hjemlandet. Det siste understreker at avtaler her helt sentrale i forhold til rekruttering av studenter.

36 læresteder har deltatt i undersøkelsen, og undersøkelsen gikk ut til utvekslings- og gradsstudenter som startet sine studier i Norge høsten 2012. Svarprosenten er 39. Undersøkelsen har noen begrensninger; beskrivelsen av respondentene tyder på at utvalget/respondentene ikke er representativt. Eksempelvis er svenske studenter dårlig representert, på tross av at de for øyeblikket er den største gruppen av utenlandske studenter i Norge.

3.1.2 DAMVADs undersøkelse blant utenlandske studenter

DAMVAD foretok høsten 2012 spørreundersøkelser blant utenlandske studenter som studerte ved norske universiteter ⁶ (DAMVAD 2013b). Både bachelor-, master- og PhD-studenter er inkludert og det ble utformet ulike spørreskjema til hhv. nåværende og tidligere studenter. Det ble blant annet spurt om årsakene til hvorfor de valgte å studere i Norge. Blant bachelor- og masterstudenter var det følgende svaralternativer som fikk høyest oppslutning:

- Lærestedet tilbyr kurs og studieprogrammer på engelsk
- Fravær av studieavgifter i Norge
- Norge er et trygt land

⁶ Lærestedene som var med var Universitetet i Oslo (UiO), Universitetet i Bergen (UiB), Universitetet i Tromsø (Ui T), Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU), Universitetet i Stavanger (UiS) og Universitetet for miljø- og biovitenskap (UMB)

- Muligheten for å starte en karriere i Norge etter fullført utdanning
- En grad fra Norge vil forbedre mine karrieremuligheter

Norske universiteters undervisnings- og forskningskvalitet kommer litt lenger ned på listen. Blant PhD-studenter er det imidlertid mange som legger vekt på universitetets faglige rennommé, og forhåndskjennskap til norske forskere og deres kompetanse har vært vesentlig. Men finansielle forhold, og at Norge oppfattes som et trygt land oppgis å være de aller viktigste årsakene til å velge Norge for PhD-studenter. Lønn under PhD-utdanningen oppfattes altså som attraktivt.

DAMVADs undersøkelse viser også at Norge var førstevalg som studieland for sju av ti studenter. Andelen er høyest blant europeiske studenter, og lavest blant studenter fra asiatiske land.

Undersøkelsen omfatter studenter (og tidligere studenter) som har studert i Norge i minst to år, og først og fremst på universiteter, ikke høyskoler. Mer enn 40 prosent av de utenlandske studentene befinner seg utenfor universitetene, og undersøkelsen kan dermed ikke sies å være representativ for de utenlandske studentene som helhet. Det er også andre forhold som gjør det usikkert hvor dekkende undersøkelsen er; eksempelvis ser det ikke ut som alle grupper utlendinger er inkludert (f.eks. ikke svensker), og svarprosenten er ikke oppgitt. En annen metodisk innvending er at man har spurt studenter som har vært her i lang tid – noen er til og med ferdig med studiene – om hvorfor de valgte Norge som studieland. Svarene de gir mange år etter at de har tatt beslutningen om å studere her kan avvike fra hva de tenkte den gangen de tok avgjørelsen.

Hvordan studentene svarer på spørsmål om hva som er de viktigste årsakene til at de har valgt å studere i Norge har sammenheng med både når man spør, hvilke studenter man spør, og hvilke svaralternativer studentene kan velge mellom. SIUs innfallsvinkel er lærestedenes attraktivitet og omdømme, mens DAMVADs studie har større fokus på arbeidsmarkedspektiver og økonomi. Dette reflekteres til en viss grad i svaralternativene, og er noe av årsaken til at undersøkelsene tegner noe ulike bilder.

I tillegg vil synspunktene variere noe med når man spør; erindringsforskyvning kan være et problem om man spør lenge etter at avgjørelsen er tatt. Videre er det viktig å være klar over at det kan være vanskelig for studentene å skille mellom forhold som gjorde at de valgte utlandet, at de valgte Norge, og at de valgte en bestemt utdanningsinstitusjon. Det synes likevel klart at kombinasjonen av engelskspråklige programmer og fravær av studieavgifter er svært viktige grunner til å studere i Norge, men også kvalitetsaspekter og Norges rennommé som et trygt land med flott natur spiller inn. Begrunnelsene for å studere i Norge er noe ulike for utvekslingsstudenter og gradsstudenter, og varierer også med landbakgrunn. Det er imidlertid behov for studier som analyserer dette grundigere enn de undersøkelsene som her er nevnt, og som går mer inn på hvordan de vurderer utbyttet av oppholdet.

3.2 Strukturelle betingelser

Noen av studentenes begrunnelser må også ses i lys av nasjonale og internasjonale utviklingstrekk, som for eksempel politiske prioriteringer og internasjonaliseringspolitikk både på sentralt nivå og institusjonsnivå. Nedenfor skisserer vi noen forhold som kan ha betydning for tilstrømmingen av utenlandske studenter, og antyder årsaker til at disse kan ha fått økt betydning de senere år.

3.2.1 Politiske mål og internasjonalisering hjemme

Internasjonalisering står høyt på agendaen i utdanningspolitikken i mange land. Begrunnelsene for internasjonalisering kan være mange. Ofte deles de inn i fire kategorier; utdanningsrelaterte (som også dekker kvalitet), kulturelle, økonomiske og politiske motiver (se for eksempel van der Wende 1997, de Wit 2002, Knight 2004).

Studentutveksling er den mest synlige form for internasjonalisering av høyere utdanning. Det finnes en målsetting om at alle studenter skal ha *anledning* til å reise ut som er uttrykt både i Kvalitetsreformen

(St. meld. nr. 27 2000-2001), og stortingsmeldingen om internasjonalisering av utdanning (St. meld. nr. 14 2008-2009). På nasjonalt nivå finnes det imidlertid ikke noe måltall på hvor stor *andel* av studentene som skal reise ut. Det finnes heller ikke noen tallfestet, nasjonal målsetting for inngående mobilitet. I Stortingsmeldingen om internasjonalisering av utdanning heter det at «Departementet vil gjerne at flere norske studenter reiser ut, og at flere utenlandske studenter kommer til Norge» (St. meld. nr. 14 2008-2009: 61).

På lærestedsnivå finnes det imidlertid tidvis tallfestede ambisjoner, og det tilrettelegges i økende grad for å gjøre studietilbud attraktive for utenlandske studenter. Dette gir seg blant annet utslag i flere engelskspråklige kurs og programmer. Mellom 2007 og 2012 ble antall fremmedspråklige utdanningstilbud nærmere fordoblet (Kunnskapsdepartementet 2013; tabell V4.10). Det finnes mer en 200 engelskspråklige mastergrader, og mer enn 4300 engelskspråklige emner.

Kurs på engelsk er en forutsetning for å kunne framstå som en attraktiv studiedestinasjon for studenter fra land utenfor Norden, og som vi så av studentundersøkelsene (presentert i 3.1) oppfattes dette som avgjørende for studentene.

De senere år har politikken lagt økt vekt på «internasjonalisering hjemme» (St. meld. nr. 14 2008-2009). Også norske studenter som ikke reiser ut skal også få internasjonale impulser. Engelskspråklige kurs og programmer er en viktig del av dette – gjennom slike tiltak er det mulig å tiltrekke seg flere internasjonale studenter, som igjen kan bidra til å eksponere norske studenter for internasjonale perspektiver.

Utenlandske studenter kan også være interessante i et arbeidsmarkedspolitisk perspektiv, og blir i økende grad oppfattet som en ressurs. Norge har generelt høy etterspørsel etter arbeidskraft, og det å tiltrekke seg utenlandske studenter kan være en måte å skaffe seg høyt kvalifisert arbeidskraft. Personer fra EØS-området kan uten videre søke seg arbeid i Norge, og det er også muligheter for andre grupper. «Global talents» er et begrep som har dukket opp på den internasjonale mobilitetsagendaen de senere år. Det er en økt internasjonal konkurranse om «de beste hodene» (Florida 2007, Kuptch og Pang 2006), og ut fra et slikt perspektiv kan det være viktig å utvikle strategier for å tiltrekke seg/holde på studenter fra utlandet. DAMVAD har gjennomført et prosjekt om utenlandske studenter i Norge, sett fra et arbeidsmarkedsperspektiv kalt «Integrating Global Talent in Norway» (DAMVAD (2013a, 2013b)). De finner blant annet at mange utenlandske studenter blir i Norge etter endt utdanning, og at det er enda flere som ønsker å bli enn de som faktisk blir. Andelen som forblir i Norge er særlig høy blant PhD-utdannede, der mer enn halvparten jobber i Norge noen år etter endt disputas. At mange med PhD-utdanning tar seg jobb i Norge bekreftes også i en rapport som NIFU har utarbeidet (Olsen 2013b). SIUs omdømmeundersøkelser vist at andelen utenlandske studenter som ønsker å bli i Norge er økende (SIU 2013a). En mulig tolkning av dette er at vanskelige økonomiske tider Europa og andre deler av verden bidrar til å gjøre Norge til et aktuelt arbeidsland også for høyt utdannede.

3.2.2 Endringer i finansieringsmodellen for høyere utdanning

Med Kvalitetsreformen ble lærestedenes finansiering dels resultatbasert, det vil si at de får betalt for antall avlagte studiepoeng. En konsekvens av dette er at lærestedene blir mer opptatt av å tiltrekke seg studenter. Norske studenter tenderer til å søke seg til læresteder nær der de bor (Frølich, Waagene og Aamodt 2010, Opheim 2003), men ettersom det lokale rekrutteringsgrunnlaget en del steder er tynt, og rekruttering av utenlandske studenter kan til en viss grad ses på som en kompensatorisk strategi (Frølich og Stensaker 2010). Studiepoeng som avlegges av utenlandske studenter i Norge, gir samme uttelling som for norske studenter. I tillegg er det slik at lærestedene får en sum penger fra Kunnskapsdepartementet for både innreisende og utreisende utvekslingsstudenter. For 2013 utgjør dette kr 7000 per student. Dette kan også fungere som et økonomisk insentiv for mobilitet, selv kostnadene ved organiseringen i mange tilfelle er høyere.

3.2.3 Fravær av studieavgifter

Når rekruttering av utenlandske studenter kan framstå som økonomisk lønnsomt for lærestedene, så skyldes dette altså ikke at studentene selv betaler for undervisningen. Utenlandske studenter stiller på lik linje med norske studenter, og betaler ikke studieavgifter ved statlige universiteter og høyskoler. Norge er nå et av svært få vestlige land som har beholdt gratisprinsippet også for alle utenlandske studenter, ettersom både Sverige og Danmark har innført studieavgifter for land utenfor EØS.

Dette kan oppfattes som attraktivt, og får en del til å velge Norge på tross av at det ellers er et høykostland. Flere studier har vist at fravær av studieavgifter og andre gunstige økonomiske forhold (stipendordninger og lønnet PhD-utdanning) er viktige begrunnelser for å velge Norge som studieland (DAMVAD 2013b, SIU 2013b). Dette understøttes av at antall utenlandsstudenter har falt kraftig i Sverige etter at landet innførte studieavgifter for denne studentgruppen (Högskoleverket 2012). Men det kan også argumenteres for at fravær av studieavgifter kan medføre mindre attraktivitet for enkelte grupper. Om man betrakter høyere utdanning som en vare i et marked, vil noen kunne (mis)tolke gratisprinsippet som mangel på kvalitet.

Vi kan konstatere at Norge, som et av få vestlige land, ikke driver «handel» med høyere utdanning ved å innkreve studieavgifter fra utenlandske studenter. Å tilrettelegge for utenlandske studenter kan likevel være lønnsomt for lærestedene, fordi det kan utløse andre midler enn direktebetaling fra studentene, som for eksempel overføringer fra KD for avlagte studiepoeng. Det kan også være lønnsomt for samfunnet, om studentene ønsker å bli i Norge utgjør de høyt kvalifisert arbeidskraft.

Når det gjelder PhD-utdanning, er Norge et økonomisk attraktivt land å ta doktor grad i. Ikke bare er det fravær av studieavgifter, men også lønn i stipendiatperioden, noe som er lite vanlig i land utenom Norden (Thune og medarbeidere 2012).

3.2.4 Stipendordninger

Gunstige finansieringsordninger kan bidra til å gjøre det attraktivt å studere i Norge. De såkalte «kvotestudentene» (omtalt ovenfor) får ettergitt studielån om de flytter tilbake til sitt hjemland. Dette innebærer at både utdanning og livsopphold i Norge er gratis – og kvoteprogrammet er da også svært populært. ERASMUS-programmet innebærer stipender i langt mindre størrelsesorden, men bidrar også til å muliggjøre kortere opphold i et høykostland som Norge. Blant andre stipendordninger, kan nevnes blant annet Nordområdestipendet (beregnet på studenter fra Canada, Russland, og USA, Japan og Sør-Korea), Norads program for masterstudenter (NOMA), og NORDPLUS for nordiske studenter.⁷

3.2.5 Arbeidsinnvandring

Norge ble i liten grad rammet av finanskrisen, og etterspørselen etter arbeidskraft er høy. Dette har medført et økt tilslag av arbeidsinnvandrere. Eksempelvis finner vi mange personer fra det tidligere Øst-Europa i bygg- og anleggsbransjen og i renholdssektoren. Det har også kommet en rekke svenske ungdommer, som ofte er å finne i serviceyrker. Noen av de som i utgangspunktet kommer på grunn av arbeid, velger senere å ta utdanning. Eksempelvis har trolig noe av økningen i antall svenske studenter sammenheng med dette. En del av de som kommer på grunn av arbeid, tar etter hvert også med seg partnere og barn til Norge, og noen av disse inngår i statistikken over utenlandske studenter i Norge.

3.2.6 Teknologiutvikling

Utviklingen av nettbaserte læringsplattformer gjør det mulig å rekruttere fjernstudenter – ikke bare fra andre steder i Norge, men også fra utlandet. Enkelte læresteder har satset på utenlandske

⁷ For informasjon om flere ordninger, se: <http://www.studyinnorway.no/sn/Tuition-Scholarships/Scholarships>.

fjernstudenter, og som tidligere nevnt er Universitetet i Nordland og Høgskolen i Finnmark eksempler på dette.

3.3 Oppsummering

Det er rimelig å se økningen i antall internasjonale studenter i Norge i sammenheng med lærestedenes internasjonaliseringsbestrebelse; internasjonalisering står høyt på agendaen og det har vært en sterk økning i engelskspråklige utdanningstilbud. Som vi har sett oppgir studentene selv engelskspråklige tilbud som en viktig årsak til å studere i Norge.

Det faktum at de fleste andre europeiske land har innført studieavgift for studenter fra land utenfor EØS, har trolig også bidratt til å gjøre Norge mer aktuelt for en del studenter. Når utdanningen er gratis, kan Norge framstå som en økonomisk gunstig studiedestinasjon, på tross av at levekostnadene er høye. Dette viser at politikken som føres i andre land også kan få konsekvenser for Norge. Men vi skal heller ikke glemme at det finnes en del gunstige stipendordninger som muliggjør studier i Norge. Arbeidsinnvandring bidrar også til at tallet på utenlandske studenter i Norge har økt.

Studentene selv oppgir engelskspråklige tilbud og fravær av studieavgifter som viktige årsaker til å velge Norge, sammen med utdanningens kvalitet og renommé og kvaliteter ved det norske samfunnet, som et trygt og moderne samfunn og flott natur.

4 Studentmobilitet mellom Norge og Russland

Russland har tradisjonelt vært et land som har tiltrukket seg mange utenlandske studenter. I Sovjet-tiden var landet en populær destinasjon for studenter fra «sosialistiske broderland». Etter at Sovjetunionen gikk i oppløsning, har Russland fortsatt å tiltrekke seg studenter fra andre tidligere sovjetrepublikker. Russland er en av de land som har opplevd størst vekst i tilstrømming av studenter fra utlandet de senere år (OECD 2012), på tross av at det finnes få studieprogrammer på engelsk.

Russland har også blitt et satsingsområde for Norge når det gjelder utdannings samarbeid og studentutveksling, både gjennom nordområdesatsingen, og gjennom intensjoner om økt samarbeid med de såkalte BRIK-landene (Brasil, Russland, India og Kina). Men foreløpig er studentutvekslingen svært asymmetrisk; få nordmenn studerer i Russland, mens russere utgjør den nest største gruppen av utenlandske studenter i Norge.

4.1 Norske studenter i Russland

Nordmenn har i liten grad reist til Russland for å studere. Språkterskelen er høy og det finnes relativt få engelskspråklige programmer. En ytterligere barriere har vært at Lånekassen ikke har gitt støtte til det første året av lavere grads utdanning i Russland, men fra høsten 2012 er støttereglementet endret, slik at det er mulig å få støtte til første året av bachelorstudier ved utvalgte læresteder.

De fleste norske studentene er på utvekslingsopphold, og en relativt stor andel er der for å studere russisk. I følge tall fra Lånekassen⁸, har det gjennomsnittlig vært 7-8 gradsstudenter i Russland per år på 2000-tallet. Tallet på delstudenter er høyere, men har vist en nedadgående trend de senere år (figur 4.1). I toppåret 2007-2008 var det 145 norske delstudenter i Russland, men dette tallet var nesten halvert i studieåret 2011-2012.

⁸ Lånekassen, personlig henvendelse.

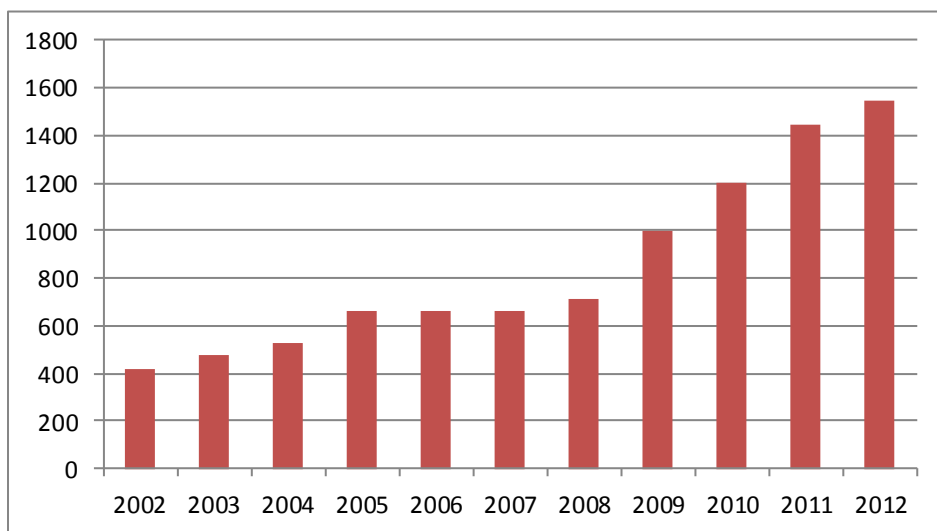

Figur 4.1 Antall norske delstudenter i Russland studieårene 2000-2001 – 2011-2012

Kilde: Lånekassen

4.2 Russiske studenter i Norge

Som tidligere nevnt har tallet på russiske studenter steget betydelig de senere år. Som vi ser av figur 4.2 er antallet russiske studenter mer enn tredoblet i perioden 2002-2012.

Figur 4.2 Antall studenter med russisk statsborgerskap registret ved norske læresteder 2002-2012.

Kilde: DBH og SIU (2010)

Også *andelen* russiske studenter av utenlandske studenter har vokst. Personer med russisk statsborgerskap utgjorde i 2012 8 prosent av alle utenlandske studenter i Norge, mot 4,7 prosent i 2002.

Som for en del andre studentgrupper er det vanskelig å anslå hvor mange som kom til Norge for å studere, og hvor mange som har begynt å studere fordi de alt bodde i Norge. Det er en betydelig migrasjon fra Russland til Norge, men det er verd å merke seg at denne migrasjonen har vist en nedadgående trend siden 2007.⁹

Kvinner er overrepresentert blant de russiske studentene; hele tre av fire studenter med russisk statsborgerskap er kvinner. De russiske studentene er også skjevfordelt når det gjelder lærested. Om lag halvparten av de russiske studentene er registrert ved læresteder i Nord-Norge. Det er særlig Universitetet i Nordland, Universitet i Tromsø og Høgskolen i Finnmark som har høyt innslag av russiske studenter.

Tabell 4.1 Russiske studenter i Norge fordelt på lærested, høstsemesteret 2012.

Institusjon	Antall studenter
Universitetet i Nordland	350
Høgskolen i Finnmark	221
Universitetet i Oslo	179
Universitetet i Tromsø	110
Universitetet i Stavanger	73
Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet	65
Høgskolen i Narvik	59
Handelshøyskolen BI	54
Høgskolen i Oslo og Akershus	45
Universitetet i Bergen	38
Norges handelshøyskole	29
Universitetet i Agder	22
Universitetet for miljø- og biovitenskap	21
Høgskolen i Østfold	20
Andre	215
Totalt	1500

Kilde: DBH

De fleste av studentene er helgradsstudenter. I følge tall fra DBH var det høsten 2012 223 personer på utvekslingsopphold fra Russland. Disse utgjorde altså om lag 15 prosent av de russiske studentene i Norge. En del av de russiske studentene er nettstudenter som i liten grad oppholder seg i Norge. Både universitetet i Nordland og Høgskolen i Finnmark tilbyr nettbaserte studieprogram med russiske studenter som målgruppe, der få av studentene befinner seg på campus.

⁹ <http://www.ssb.no/a/kortnavn/innvutv/tab-2012-05-11-05.html>

5 Avsluttende kommentarer og veien videre

Tilstrømningen av utenlandske studenter til Norge har økt betydelig, og vi har pekt på noen forhold som bidrar til å forklare dette; internasjonalsiseringspolitikk (inkludert fravær av studieavgifter), endringer i finansieringsmodellen for høyere utdanning, arbeidsinnvandring og teknologiutvikling.

Vi har også vist at det er ulike typer utenlandske studenter som er registrert ved norske læresteder. Europeere kommer hit oftest som en del av et utvekslingsprogram, mens studenter fra utviklingsland kommer gjennom «Kvoteprogrammet» og andre stipendordninger, eller har organisert utenlandsoppholdet selv. Det er også tegn som tyder på at flere studerer i Norge som en følge av arbeidsinnvandring fra land som Sverige og Polen. Det er også dukket opp en «ny» gruppe av utenlandske studenter i Norge; fjernstudenter som ikke fysisk befinner seg i landet. Vi har også påpekt at en del av studentene med utenlandsk statsborgerskap ikke er innreisende studenter, men personer som har innvandret av andre årsaker (det kan også være andregenerasjonsinnvandrere i denne gruppen). Dette innebærer at statistikken på utenlandske studenter i Norge er «oppblåst» i forhold til det reelle antall som reiser til Norge med det formål å studere. Vi har også sett at det er store variasjoner mellom lærestedene når det gjelder antall og andel utenlandske studenter. Noen har svært mange utenlandske studenter, mens andre har relativt få. De største universitetene har et høyt antall studenter, men andelen er høyest ved kunsthøgskolene.

5.1 Har inngående mobilitet de ønskede effekter?

En økning i antall utenlandske studenter er i tråd med overordnede politiske målsettinger for internasjonalsisering. I dette notatet har vi ikke tatt stilling til om de utenlandske studentene som kommer til Norge er de gruppene vi helst vil tiltrekke oss, og om studentmobiliteten har de ønskede effekter for lærestedene og for samfunnet, for eksempel når det gjelder kvalitetsaspekter og mulighet for rekruttering til videre utdanning og arbeidsliv. Dette er forhold som utvilsomt kan problematiseres.

Man kan også diskutere om det foreligger målkonflikter mellom inngående studentmobilitet og andre forhold. Eksempelvis kan ønske om å beholde utenlandske studenter i Norge kan til en viss grad komme i konflikt med bistandspolitiske mål og «brain drain»-problematikk. Studenter som kommer til Norge gjennom Kvoteprogrammet i utgangspunktet forpliktet til å reise tilbake til sine hjemland, og det kan generelt stilles spørsmålsteget ved om i hvilken grad man bør bestrebe seg på å holde på studenter som kommer fra land som selv har behov for høyt utdannet arbeidskraft. Bistandspolitiske målsettinger er mindre framtrødende i internasjonalsiseringspolitikken for høyere utdanning i dag, sett i forhold til de perspektiver som ble skissert på slutten av 1980-tallet (jfr. NOU 1989:13), men både

bistands- og utenrikspolitiske mål er fremdeles til stede, blant annet gjennom nordområdesatsing og satsing på BRIK-landene og Nordområdene.

Et annet forhold som kan problematiseres er satsingen på utvekslingsstudenter i forhold til en del av de kunnskapspolitiske målsettingene. Utvekslingsstudenter tilbringer relativt kort tid i Norge, og befinner seg ofte på engelskspråklige programmer der innslaget av norske studenter kan være lavt. Vi har også sett at en del av disse har utenomfaglige begrunnelser for å velge Norge som studieland. Hvordan denne type studiemobilitet bidrar til kunnskapsoverføring og kvalitetsheving, er lite utforsket. Vi har dessuten begrenset kunnskap om hvor mange av utvekslingsstudentene som blir i Norge. Men utvekslingsstudentene kan tenkes å være gode ambassadører for Norge når de returnerer til sitt hjemland, og å bidra til nettverk og relasjoner. Dette er effekter som det er vanskelig å måle.

Nettbasert utdanning med utenlandske studenter som målgruppe er et relativt nytt fenomen i Norge. Dette kan betraktes som et innovativt tiltak med stort markedspotensial – i hvert fall så lenge det ikke avkreves studieavgifter. Men det kan stilles spørsmål ved i hvilken grad dette er i tråd med kunnskapspolitiske målsettinger om at internasjonalisering skal bidra til kvalitetsheving på norske læresteder og til «internasjonalisering hjemme». Man kan også stille spørsmål om slike tilbud er konkurransedyktige på sikt, gitt at gratis nettbasert utdanning fra utenlandske prestisjeuniversiteter (Massive Open Online Courses – MOOCs) er på frammarsj.

Både læresteder og myndigheter står overfor en rekke utfordringer framover med hensyn til studentmobilitet og internasjonalisering. Mens det tidligere har vært et sterkt fokus på kvantitet, ser vi en dreining i retning av mer fokus på kvalitet, både internasjonalt og i Norge. Det er dermed behov for mer, og annerledes, kunnskap på dette feltet – både for å kunne forklare utviklingstrekkene bedre, for å se på konsekvensene av at flere utenlandske statsborgere studerer i Norge, og for å kunne utforme politikk og tiltak for å styrke internasjonal rekruttering både ved lærestedene og nasjonalt. I neste avsnitt skisserer vi noen tema som det foreligger konkrete planer om å forske videre på.

5.2 Videre forskning

Vi mener det er behov for å gjøre grundigere kartlegginger av de utenlandske studentene; hvem de er, hvorfor de kommer og i hvilken grad de ønsker å bli i Norge. Vi vil gå mer i dybden på hvorfor ulike grupper velger Norge, og vi vil sette fokus på hva de får ut av utenlandsoppholdet – faglig og sosialt. Har de et godt læringsutbytte? Er de tilfredse med kvaliteten på utdanningstilbudet? Opplever de at de blir tilstrekkelig integrert i studentmiljøet? Dette er spørsmål som er viktige både for de utenlandske studentene selv, men også i lys av kunnskapsoverføring og «internasjonalisering hjemme». Slike spørsmål har i begrenset grad vært undersøkt i norsk sammenheng. DAMVADs spørreundersøkelse har berørt temaet, og resultatene tyder på at faglig og sosial integrasjon er en utfordring for studenter fra enkelte land (DAMVAD 2013b). En tidligere studie blant utenlandske studenter i Norge (Sam 2001) viser at utenlandske studenter opplever en rekke utfordringer, ikke minst gjelder dette studenter fra utviklingsland. Fra internasjonal litteratur på feltet er det kjent at internasjonale studenters tilfredshet har sammenheng med forhold som kontakt med vertslandets studenter, språkkunnskaper og opplevd diskriminering (Perucci og Hu 1995). Om ikke studentene er godt faglig og sosialt integrert, kan utbyttet av utenlandsoppholdet reduseres både for den enkelte student, for avsender- og mottakerinstitusjoner og avsender og mottakerland.

NIFU planlegger å belyse forhold som faglig utbytte, kunnskapsoverføring, trivsel og integrasjon i en spørreundersøkelse til russiske studenter vinteren 2014, som en del av NORRUSS-prosjektet «Higher Education in the High North: Regional Restructuring through Educational Exchanges and Student Mobility». Forhåpentligvis kan denne undersøkelsen utvides til å omfatte studenter fra flere land. Eksempelvis ville det være interessant å finne ut mer om hvorfor det har vært så stor økning i svenske studenter; skyldes det «overvintrede» arbeidsinnvandrere, eller har det andre årsaker?

I en slik undersøkelse har vi også muligheten til å spørre om studentene kom til Norge for å studere, eller om de bodde her fra før. Med andre ord kan vi skille mellom utenlandske studenter og innreisende studenter. En slik undersøkelse kan også bidra til å gi mer kunnskap om hvilke grupper som kan tenke seg å arbeide i Norge etter fullført utdanning.

Det er også behov for oppdatert informasjon om lærestedenes strategier og praksis. Tidligere studier har vist at institusjonene har nokså ulike strategier (Frølich 2008) og at praksis kan skille seg en del fra de overordnede strategiene for internasjonalisering (Smeby og Wiers-Jenssen, 2001), og det er viktig å få mer kunnskap om de vurderinger og erfaringer som gjøres på ulike nivå på universiteter og høyskoler. Hvilket rasjonale er det som ligger til grunn for lærestedenes strategier og praksis? SIU har nylig utført en dokumentanalyse av lærestedenes internasjonaliseringsstrategier (SIU 2013a), som viser interessante forskjeller mellom ulike læresteder. Men det er behov for å se nærmere på hvordan slike strategier implementeres i praksis og i hvilken grad de er knyttet opp til ulike aspekter ved kvalitet.

Det er også viktig å få mer kunnskap om i hvilken grad økt søkning fra utlandet medfører nye utfordringer for lærestedene, og hvordan de håndterer dette. Vi tenker eksempelvis på administrative utfordringer knyttet til å håndtere økt søkerstrømning, og hvilke konsekvenser økt rekruttering av utenlandske studenter har for fagmiljøene når det gjelder faglige, pedagogiske og organisatoriske tilpasninger som gjøres og hva det har å si for framtidig rekruttering til faglige stillinger. Forholdene beskrevet ovenfor vil vi kartlegge gjennom en rekke intervjuer på lærestedene i løpet av 2013 og 2014, som en del av et strategisk forskningsprosjekt fra Kunnskapsdepartementet (<http://sfp.nifu.no/>).

Når det gjelder samarbeid og studentutveksling mellom Norge og Russland, er dette et sentralt tema for det tidligere nevnte NORRUSS-prosjektet. Dette prosjektet er et samarbeid mellom Universitetet i Nordland, Karlstads universitet i Sverige, NIFU og Northern Arctic Federal University (NArFU) i Russland. I dette prosjektet inngår, i tillegg til spørreundersøkelsen nevnt ovenfor, kvalitative intervjuer med russiske studenter som studerer/har studert ved norske læresteder, som vil øke kunnskapen om studentenes utbytte av studieopphold i Norge. Prosjektet vil også analysere norske og russiske læresteders rasjonale og strategier for nordområdesamarbeid.

Referanser

- Bürger, S., Ferencz, I and B. Wächter (2011), 'International mobility of European students: comparative overview and trends'. In Teichler, U., Ferencz, I. and Bernd Wächter (eds) (2011), *Mapping mobility in European Higher Education. Volume I: Overviews and trends*. Bonn: Deutcher Akademischer Austauschdienst.
- DAMVAD (2013a), *Integrating Global Talent in Norway*: Statistical Report. http://www.damvad.com/media/71543/inta_norway_statistical_analysis_final22042013.pdf
Nedlastet 04.06.12
- DAMVAD (2013b), *Integrating Global talent in Norway: Survey report*. http://www.damvad.com/media/68588/inta_norway_survey_report_final11032013.pdf
- Florida, R. (2007), *The flight of the creative class: The new global competition for talent*. New York: Harper Collins.
- Frølich, N., & Stensaker, B. 2010. Student recruitment strategies in higher education. *Promoting excellence and diversity? International Journal of Education Management* 24(4): 359-370
- Frølich, N., Waagene, E. og P.O. Aamodt (2010), *Gamle spillere – nye regler: Samspillet mellom etterspørsel og tilbud av høyere utdanning: Søkning til høyere utdanning og lærestedenes utdanningsprofil etter Kvalitetsreformen*. Rapport 43/2010. Oslo: NIFU.
- Frølich, N. (2008) 'Justifications and drivers 'Higher Education Institutions strategies for Internationalisation'. In Gornitzka, Å. And L. Langfeldt (eds.) *Borderless Knowledge*. Dordrecht: Springer.
- Høgskoleverket (2012), *Universitet och högskolor. Högskoleverkets årsrapport 2012*. Rapport 10/2012. Stockholm: Högskoleverket
- Knight, J (2004), Internationalization Remodeled: Definition, Approaches and Rationales. *Journal of Studies in International Education* 8: 5-31.
- Kunnskapsdepartementet (2013) *Tilstandsrapport Høyere utdanning 2013*. Oslo: Kunnskapsdepartementet.
- Kunnskapsdepartementet (2012), *Tilstandsrapport Høyere utdanning 2012*. Oslo: Kunnskapsdepartementet.
- Kuptch, C. and P.E. Fong (2006), *Competing for global talent*. Geneve: ILO
- Mazzarol, T. og G.N. Southar (2001), Push-Pull Factors Influencing International Student Destination Choice. *CEMI Discussion paper series, DP0105*. Centre for Entrepreneurial Management and Innovation.
- NOU (1989), *Grenseløs læring. Mottak av utenlandske studenter, studentutveksling og internasjonalisering*. NOU 1989: 13.
- OECD (2009), *Education at a glance 2009: OECD indicators*. Paris: OECD.
- OECD (2012), *Education at a glance 2012: OECD indicators*. Paris: OECD.
- Olsen, T.B. (2013a) *Doktorgradsstatistikk*. Oslo: Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning.

- Olsen, T.B. (2013b), *Utlendinger med norsk doktorgrad – hvor blir de av?* Rapport 17/2013. Oslo: Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning.
- Opheim, V. (2003), *Borte bra, hjemme best? Om geografisk søkermobilitet, valg av utdanning og lærested blant søkere til høyere utdanning i år 2000*. Skriftserie nr. 2. Oslo: Norsk institutt for studier av forskning og utdanning.
- Perucci, R. and H. Hu (1995), Satisfaction with social and educational experiences among international graduate students. *Research in Higher Education* 7: 491-508.
- Sam, D.L. (2001), Satisfaction with life among international students: An exploratory study. *Social indicators research* 53: 315-337.
- SIU (2013a). *Internasjonal profil? – Strategier for internasjonalisering ved norske universiteter og høyskoler*. SIU Rapport 2/13. Bergen: Senter for internasjonalisering av utdanning.
- SIU (2013b) *Omdømmeundersøkelse blant internasjonale studenter i Norge*. Bergen: Senter for internasjonalisering av utdanning.
- SIU (2012), *Mobilitetsrapport 2012*. Rapport 4/12. Bergen: Senter for internasjonalisering av utdanning.
- SIU (2009), *Mobilitetsrapport 2009*. Publikasjon 2/2009. Bergen: Senter for internasjonalisering av høyere utdanning.
- Stortingsmelding No. 27 (2000-2001), *Gjør din plikt – krev din rett*. Oslo: Kirke- utdannings- og forskningsdepartementet.
- Stortingsmelding nr. 14 (2008-2009), *Internasjonalisering av utdanning*. Oslo: Kunnskapsdepartementet.
- Teichler, U., Ferencz, I. and Bernd Wächter (eds) (2011), *Mapping mobility in European Higher Education. Volume I: Overviews and trends*. Bonn: Deutscher Akademischer Austauschdienst.
- Teichler, U (2009) Internationalisation for higher education: European experiences. *Asia Pacific Educ. Rev* 10: 93:106.
- Thune, T., Kyvik, S., Sörlin, S., Olsen, T.B., Vabø, A. og C. Tømte (2012), *PhD education in a knowledge society. An evaluation of PhD education in Norway*. Oslo: NIFU.
- Wende, M. van der (1997), 'Missing links. The relationship between National Policies for Internationalisation and those for Higher Education in general'. In Källemark and van der Wende (1997) *National Policies for the Internationalisation of Higher Education in Europe*. Stockholm: National agency of Higher Education.
- Wiers-Jenssen, J. (2011), Wiers-Jenssen, J. (2011), 'Norsk studentmobilitet i et internasjonalt perspektiv'. I *Utdanning 2011 – veien til arbeidslivet*. Oslo/Kongsvinger: Statistisk sentralbyrå.
- Wiers-Jenssen, J. (2003), Norwegian students abroad. Experiences of students from a linguistically and geographically peripheral European country. *Studies in Higher Education* 28: 391-411.
- Wiers-Jenssen, J. og J-C Smeby (2001), *Norsk deltakelse i ERASMUS-programmet. Perspektiver fra Norske læresteder*. Skriftserie 11/2001. Oslo: Norsk institutt for studier av forskning og utdanning.
- Wit, H. de (2002), *Internationalization of higher education in the United States of America and Europe: A historical, comparative and conceptual analysis*. Westport, CT: Greenwood.

DBH-tabeller

Utenlandske studenter fordelt på type lærested

http://dbh.nsd.uib.no/dbhvev/student/utenlandske_rapport.cfm?insttype=x&grupperingstring=a.arstall&arstall=2012&semester=3&sti_valgt=insttype%2Cinstkode%2Cfakkode%2Cufakkode%2Cprogkode&finans=egen&beregning=Totalt.antall&vkode=x&sti_hele=insttype%2Cinstkode%2Cfakkode%2Cufakkode%2Cprogkode&sti=insttype%2Cinstkode%2Cfakkode%2Cufakkode%2Cprogkode&instkode=x&fakkode=x&ufakkode=x&studkode=x&nivastring=x&progkode=x&valgt_sti=&nullvalue=-&viskode=0&brukersort=to

Nedlastet 12.04.13.

Utenlandske studenter fordelt på land høsten 2012

http://dbh.nsd.uib.no/dbhvev/student/utenlandske_rapport.cfm?insttype=x&grupperingstring=a.arstall&arstall=2012&semester=3&sti_valgt=landkode%2Cinstkode%2Cfakkode%2Cufakkode&finans=egen&beregning=Totalt.antall&vkode=x&sti_hele=insttype%2Cinstkode%2Cfakkode%2Cufakkode%2Cprogkode&sti=insttype%2Cinstkode%2Cfakkode%2Cufakkode%2Cprogkode&instkode=x&fakkode=x&ufakkode=x&studkode=x&nivastring=x&progkode=x&valgt_sti=&nullvalue=-&viskode=0&brukersort=to

Nedlastet 16.04.13

Utenlandske studenter i Norge fordelt på kjønn og land

http://dbh.nsd.uib.no/dbhvev/student/utenlandske_rapport.cfm?insttype=x&grupperingstring=a.arstall&arstall=2012&semester=3&sti_valgt=landkode%2Cinstkode%2Cfakkode%2Cufakkode&finans=egen&beregning=Menn.antall-antall_k%2CKvinner.antall_k%2CTotalt.antall&vkode=x&sti_hele=landkode%2Cinstkode%2Cfakkode%2Cufakkode&sti=landkode%2Cinstkode%2Cfakkode%2Cufakkode&instkode=x&fakkode=x&ufakkode=x&studkode=x&nivastring=x&progkode=x&valgt_sti=&nullvalue=-&viskode=0&brukersort=to

Nedlastet 29.04.

Utenlandske studenter fordelt på institusjon høsten 2012

http://dbh.nsd.uib.no/dbhvev/student/utenlandske_rapport.cfm?insttype=x&grupperingstring=a.arstall&arstall=2012&semester=3&sti_valgt=instkode%2Clandkode%2Cstudkode%2Cprogkode&finans=egen&beregning=Totalt.antall&vkode=x&sti_hele=instkode%2Clandkode%2Cstudkode%2Cprogkode&sti=instkode%2Clandkode%2Cstudkode%2Cprogkode&instkode=x&fakkode=x&ufakkode=x&studkode=x&nivastring=x&progkode=x&valgt_sti=&nullvalue=-&viskode=0&brukersort=to

Nedlastet 15.04.13

Russiske studenter ved norske læresteder høsten 2012

http://dbh.nsd.uib.no/dbhvev/student/utenlandske_rapport.cfm?vkode=x&brukersort=to&viskode=0&nullvalue=-&landkode=RU&studkode=x&progkode=x&semester=3&sti=instkode,fakkode,ufakkode&insttype=x&ar

stall=2012&instkode=x&finans=egen&fakkode=x&ufakkode=x&beregning=Totalt.antall&valgt_sti=Russland&grupperingstring=a.arstall&sti_hele=landkode,instkode,fakkode,ufakkode&sti_valgt=landkode,instkode,fakkode,ufakkode

Nedlastet 12.04.13

Andre nettressurser

[http://www.siu.no/nor/Hoeyere-utdanning-og-forskning/Samarbeid-med-utviklingsland/Kvoteordningen/\(view\)/1507](http://www.siu.no/nor/Hoeyere-utdanning-og-forskning/Samarbeid-med-utviklingsland/Kvoteordningen/(view)/1507)

Nedlastet 12.03.13

<http://www.ssb.no/a/kortnavn/innvutv/tab-2012-05-11-05.html>

Nedlastet 08.04.12

<http://www.nifu.no/statistikk/databaser-og-registre/doktorgrader/tabeller-og-figurer/>

Nedlastet 15.04.13

<http://www.studyinnorway.no/sn/Tuition-Scholarships/Scholarships>

Nedlastet 15.04.12

<http://www.uin.no/omuin/fakulteter/fsv/forskning/forskningsomr%C3%A5derfsv/forskningsgruppeforordomr%C3%A5destudierfsv/Pages/Forskning-p%C3%A5-h%C3%B8yere-utdanning-i-nordomr%C3%A5dene.aspx>

Nedlastet 29.04.13

Tabelloversikt

Tabell 2.1 Antall studenter med utenlandsk statsborgerskap i Norge 2008-2012. Land med mer enn 100 studenter høsten 2012.....	14
Tabell 4.1 Russiske studenter i Norge fordelt på lærested, høstsemesteret 2012.	28

Figuroversikt

Figur 2.1 Antall norske studenter i utlandet og utenlandske studenter i Norge.	12
Figur 2.2 Antall studenter fra Sverige, Russland, Tyskland og Kina ved norske læresteder 2008 – 2012.....	13
Figur 2.3 Andel kvinner blant studenter fra land med mer enn 300 studenter i Norge høsten 2012. ...	15
Figur 2.4 Utenlandske statsborgere av totalt registrerte studenter 2012	16
Figur 2.5 Andel utenlandske statsborgere blant personer som har avlagt doktorgrad ved norske universiteter 1990 – 2012. Prosent.	19
Figur 4.1 Antall norske delstudenter i Russland studieårene 2000-2001 – 2011-2012	27
Figur 4.2 Antall studenter med russisk statsborgerskap registret ved norske læresteder 2002-2012.....	27

Nordisk institutt for studier av
innovasjon, forskning og utdanning

Nordic Institute for Studies in
Innovation, Research and Education

www.nifu.no